

Plenum

Torsdag 10.3.2016 kl. 16.02—18.50

6. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om olycksfalls- och pensionsskydd för idrottsutövare och av 4 § i lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen

Regeringens proposition RP 152/2015 rd

Utskottets betänkande ShUB 2/2016 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Paula Risikko: Ärende 6 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger social- och hälsovårdsutskottets betänkande ShUB 2/2016 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen.

Debatt

18.10 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus koskee hallituksen esitystä, jossa ehdotetaan muutettavaksi urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annettua lakia. Tässä vanhuuseläkkeen alaikäraja muutetaan nykyisestä 65 vuodesta jatkossa henkilön työeläkelakien mukaisen vanhuuseläkkeen alaikärajan täyttymiseen, eli siis samankaltaistetaan nyt eläkeuudistuksen mukaan tätäkin. Vakuuttamisyläikäraja muutetaan samalla 43 vuodesta 65:een. Tässä on myös sitten joukko täsmennyksiä ja teknisiä muutoksia.

Lisäksi tässä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamista maatalousyrittäjälle annetusta laista. Esityksen mukaan maatalousyrittäjällä ei olisi oikeutta tämän lain mukaiseen päivärahaan, jos hänellä olisi oikeus samalta ajalta saman työkyvyttömyyden perusteella saada myös maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista ansionmenetykskorvausta työtapaturman tai ammattitautin perusteella.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus pitää hyvin myönteisenä, että ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvaa edelleen kehitetään. Urheilun ammattimaistuminen on totta, ja myös urheilurajat ovat pidentyneet, ja näin ollen sellaisten ihmisten joukko on kasvanut, jotka saavat urheilusta pääasiallisen toimeentulonsa.

Urheilijan lakisääteinen tapaturman ja vanhuuden turva on järjestetty yksityisistä vakuutusyhtiöistä otettavalla vakuutuksella, joita vain harvat vakuutusyhtiöt ovat myöntäneet. Valiokunta onkin aiemmin vaatinut sääntelyn tarkistamista, jotta urheilijan lakisääteisen vakuutusturvan toteutuminen voitaisiin varmistaa. Hallituksen esityksen mukaan jatkossa vakuutusyhtiön on määräajassa ilmoitettava sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle, mikäli yhtiö aikoo vetäytyä urheilijalain mukaisen vakuutuksen tarjoamisesta. Toisaalta tämäkään ei poista sitä riskiä, ettei markkinoilla olisi halukkaita vakuutuksen tarjoajia, mutta jatkossa viranomaisella saisi kuitenkin hyvissä ajoin tiedon vakuutusyhtiön vetäyty-

Punkt i protokollet PR 22/2016 rd

misestä ja näin voitaisiin sitten tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin urheilijoiden vakuusturvan toteutumisen turvaamiseksi.

Valiokunta toteaa, että ammattuurheilijoiden sosiaaliturvassa on edelleen puutteita ja sitä pitää asteittain korjata. Sivistysvaliokunnan tavoin valiokunta katsoo, että jatkossa olisi tarkasteltava muun muassa urheilijoiden saattamista ansioperusteisen työttömyysturvan piiriin.

Urheilijoiden sosiaaliturvan kehittämiseksi asettaa omat rajansa se, että urheilutoiminnan rahoituspohja on kapea ja toisaalta toimintaan liittyy myös korkea tapaturmariski. Näiden epäkohtien korjaamiseksi valiokunnan näkemyksen mukaan pitäisi pyrkiä siihen, että maksuvelvoitteet kasvaisivat vain maltillisesti. Valiokunta totesi, että kustannusten hallinta on myös vakuusturvan tosiasiallisen toteutumisen kannalta keskeistä.

Valiokunta myös sivistysvaliokunnan tavoin ilmaisee huolensa siitä, että yksilöurheilijoiden vakuuttaminen lakisääteisen sosiaaliturvan piirissä on viime vuosina merkittävästi vähentynyt. Näin ollen sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen, että urheilijoiden mahdollisuuksia kouluttautua muuhun ammattiin urheilu-uran aikana tulee edistää. Lisäksi pidetään tärkeänä, että urheilujärjestöjen ja koulutusviranomaisien yhteistyötä helpotetaan urheilun ja opiskelun yhdistämiseksi aktiiviuran aikana.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö on yksimielinen, ja valiokunta puoltaa, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttumattomana.

18.14 Sari Multala kok: Arvoisa rouva puhemies! Hienoa huomata, että tämä urheilijan sosiaaliturva kiinnostaa näin monia. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annettua lakia. Hallituksen esitys on tervetullut ja kannatettava, ja sillä parannetaan joiltakin osin ammattuurheilijoiden sosiaaliturvaa.

Esityksen taustalla ovat ammattuurheilijan sosiaaliturvaa pohtineen työryhmän raportin yksimieliset ehdotukset. Esitys on askel oikeaan suuntaan mutta valitettavasti vielä täysin riittämätön. Käytännössä nyt ehdotetut muutokset parantavat ainoastaan joukkueurheilijoiden tilannetta. Yksilöurheilijoiden osalta sosiaaliturva on edelleen käytännössä olematon.

Urheilijoiden tapaturma- ja eläkevakuuttamisesta annettu laki velvoittaa nykyään vain joukkueurheilijoita. Urheilijan lakisääteinen tapaturma- ja vanhuudenturva on järjestetty yksityisestä vakuutusyhtiöstä otettavalla vakuutuksella, jota vain harvat vakuutusyhtiöt myöntävät. Vakuutettuja urheilijoita on tällä hetkellä noin 1 200 ja heistä valtaosa jääkiekkoilijoita. Yksilöurheilijat olivat mukana velvoitteen piirissä joitakin vuosia, mutta nyt vakuuttaminen on vapaaehtoista. Yksilöurheilijoita on vakuutuksen piirissä tällä hetkellä 8.

Olympiakomitean tukiurheilijoita on noin 200 ja urheilijayhdistyksissä jäseniä noin 400, siis yksilöurheilijoita. Jos ammattimaisesti harjoittelevat nuoret urheilijat lasketaan mukaan, kasvaa määrä huomattavasti. Vapaaehtoisuudella ei siis saavuteta kattavaa vakuuttamista nykysysteemillä.

Perusteena sille, että urheilun sosiaaliturvassa on vakuutus pohjainen erityisjärjestelmä, on kerrottu urheilun rahoituksen kapeus. Tämä pitää osittain paikkansa mutta ei ole riittävä syy siihen, että sosiaaliturvaa ei voisi vähitellen parantaa.

Arvoisa puhemies! Jotta voi ymmärtää urheilijan sosiaaliturvan ongelmia, on hyvä tietää muutama fakta urheilijoiden asemasta. Suurin ero yksilöurheilijoiden ja joukkueurheilijoiden välillä, mitä tulee sosiaaliturvaan, on siinä, että yksilöurheilijoilla ei ole työnanta-

Punkt i protokollet PR 22/2016 rd

jaa. Urheilija on ammattilainen, joka käytännössä useimmiten viralliselta asemaltaan on opiskelija tai kategoriassa muu ammatinharjoittaja. Jotkut harvat ovat yrittäjiä. Vielä harvempi, jos kukaan, on palkansaaja.

Julkisuudesta monesti välittyvä kuva siitä, että urheilijat olisivat hyvin toimeentulevia, on pääosin väärä. Suomessa on yksilöurheilijoissa yhden käden sormilla laskettava määrä heitä, jotka tienaaivat urheilijoina niin hyvin, että tulevaisuudesta urheilu-uran jälkeen ei tarvitse huolehtia. Heitä, joilla urheilun aikainen toimeentuloturva riittää edes vuoden tai muutaman vuoden siirtymäajan, esimerkiksi opiskeluun tai työnhakuun, on karkeasti arvioiden kymmenkunta kerrallaan.

Urheilijan tulot ovat täysin riippuvaiset menestyksestä, ja yleensä kaikki saadut tulot käytetään urheiluun. Urheilija haluaa olla maailman paras, eikä siinä kohden oma tulevaisuuden turva paljon vaakakupissa paina. Jos tulot urheilusta kasvavat, käytetään ne yleensä urheiluun, parempiin harjoitteluolosuhteisiin tai valmennuksen lisäämiseen.

Arvoisa puhemies! Koko elämän kannalta tärkeimpiä kehityskohteita urheilijoiden sosiaaliturvassa on eläkkeen kertyminen. Käytännössä ammattiuurheilijoiden urat ovat nykyään pitkiä ja aktiivisesta eläkettä kerryttävästä työurasta jää 10—20 vuotta pois. Siksi koen, että tärkein kehityskohde yksilöurheilijoiden osalta olisi eläkevakuutusjärjestelmän kehittäminen. Ensisijaisesti tulisi selvittää urheilijoiden mahdollisuus siirtyä MYEL-vakuuttamisen piiriin. Tämän voisi aloittaa urheilijoista, jotka saavat opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämiä urheilija-apurahoja. Toivon, että sosiaali- ja terveysministeriössä aloitetaan selvitystyö pikimmiten.

Lopuksi haluan vielä kommentoida sivistysvaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoja opiskelemisesta urheilu-uran aikana.

Tällä puolella on otettu merkittäviä edistysaskelia viime vuosina urheiluakatemiajärjestelmän kautta, ja se on tietenkin hyvin kannatettavaa. Se ei kuitenkaan ratkaise tätä eläkeongelmaa. Se ehkä auttaa siinä, että urheilu-uran jälkeenkin on muita vaihtoehtoja tai äkillisen loukkaantumisen kohdatessa.

Vielä sellainen pointti tähän loppuun, että en itse näe mahdolliseksi enkä järkeväksi liittää yksilöurheilijoita tämän nykyisen järjestelmän piiriin sen vuoksi, että, kuten tässä aiemmin todettiin, tapaturmariski on urheilussa suuri mutta siinä on erittäin suuret vaihtelut myös lajien väleillä ja tämän vakuutuksen hinta noudattaa tietysti riskikartoituksia. Täten sen vakuutuksen hinta nousee niin suureksi, että siitä eläkekertymään käytettävä osuus jää käytännössä olemattomaksi. Sen vuoksi se ei ole kovin hyvä turva eläkkeen kannalta.

Mitä tulee vielä vakuuttamiseen, niin tällä hetkellä Olympiakomitean tukiurheilijat ovat vakuutettuja tapaturman ja sairauden osalta mutta muut ovat sitten sen varassa, että hoitavat sen asian itse tai eivät hoida. — Kiitos.

18.20 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan mietintö, kuten koko hallituksen esityskin, jättää hiukan ristiriitaisen tunteen. Toki täytyy myöntää, että on erinomainen asia, että ammattiuurheilijoiden asemaa voidaan edes vähän parantaa. Matka tähänkin pisteeseen on ollut todella pitkä. Tavoite ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvaan liittyvien epäkohtien kartoittamisesta ja korjaamisesta oli kirjattu jo vuonna 2011 aloitettuneen Kataisen hallituksen ohjelmaan. Näin ollen kaikki tässä salissa edustettuina olevat puolueet ovat olleet tavalla tai toisella myös vauhdittamassa asiaa, ja kiitokset siitä teille kaikille.

Punkt i protokollet PR 22/2016 rd

Arvoisa rouva puhemies! Se ristiriitainen tunne johtuu siitä, että näidenkin uudistusten jälkeen ammatikseen urheilevat ovat muuta väestöä heikommassa asemassa monissa, monissa asioissa. Niistä näkyvimmit ovat seuraavat kuusi:

Ensimmäisenä, yleinen työeläkelainsäädäntö ei edelleenkään koske urheilijoita.

Toiseksi, urheilijat säilyvät edelleen normaalin tapaturmaturvan ulkopuolella.

Kolmanneksi, ammattitauteja koskevat säädökset eivät jatkossakaan koske ammatikseen urheilevia.

Neljänneksi, myöskään viime vaalikaudella suunniteltua apurahansaajien vakuutusmallia ei uloteta koskemaan urheilijoita.

Viidenneksi, alun perin lakiin suunniteltu yhteensovitusnormi on esityksestä jäänyt pois.

Ja viimeisenä: toisin kuin tavallisilla työntekijöillä, ammattiuurheilijoilla ei ole jatkossakaan oikeutta saada ansiopäivärahaa. Tähän epäkohtaan myös valiokunta mietinnössään puuttui.

Tehtävää siis riittää meille urheilijoiden asemasta huolestuneille kouralliselle päättäjiä jatkossakin. Olennaista olisi nyt saada liikkeelle ohjelma, jossa näihin epäkohtiin haettaisiin ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Olen aidosti huolestunut myös tämän lain jatkoksi suunnitellun urheilijoiden vanhuudenturvan paketin tulevaisuudesta eli urheilijoiden vanhuudenturvan järjestämisestä eläkekassassa. Tuorein tieto ministeriöstä on se, että asiaan liittyvän eläkekassalain uudistus lykkäytynee ilmeisesti vaalikauden loppupuolelle. Vetoaisin nyt kuitenkin ministeriin tämän asian viemiseksi eteenpäin nopeammassa tahdissa. Ei anneta urheilijoiden odottaa parempaa vanhuudenturvaa yhtä kauan kuin nyt toteutuneiden parannusten kanssa.

18.23 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvaa edelleen kehitetään. Tässä esityksessä tosiaankin urheilijoiden asemaa parannetaan nostamalla vakuuttamisen yläikärajaa 43:sta 65 vuoteen ja samalla yhdenmuikaistetaan turvaa muun työeläkevakuutuksen kanssa sitomalla urheilijalain mukaisen vanhuuseläkkeen alaikäraja ensi vuoden alusta työeläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen.

Ammattiuurheilijoiden sosiaaliturvassa on kuitenkin edelleen puutteita, joita on syytä pyrkiä asteittain korjaamaan. Jatkovalmistelussa olisikin tarkasteltava esimerkiksi urheilijoiden saattamista ansioperusteisen työttömyysturvan piiriin. Urheilijoiden sosiaaliturvan kehittämiselle asettaa silti omat rajansa se, että urheilutoiminnan rahoituspohja on aika kapea ja toisaalta toimintaan liittyy korkea tapaturmariski. Onkin tosiasia, että urheilijoiden saattaminen yleisen työeläke-, työttömyysvakuutus- ja tapaturmavakuutuslainsäädännön piiriin aiheuttaisi merkittäviä kustannuksia niin urheilijoille kuin heidän työnantajilleen. Epäkohtien korjaamiseen on kuitenkin pikkuhiljaa syytä ryhtyä.

Huolestuttavaa on, että yksilöurheilijoiden vakuuttaminen lakisääteisen sosiaaliturvan piirissä on viime vuosina merkittävästi vähentynyt. Erityisen tärkeää on mielestäni edistää urheilijoiden mahdollisuuksia kouluttautua muuhun ammattiin urheilu-uran aikana, ja urheilujärjestöjen ja eri koulutustahojen olisikin syytä yhteistyössä helpottaa urheilun ja opiskelun yhdistämistä aktiiviuran aikana. Tässä meillä on vielä paljon parantamisen varaa, vaikka hyviä esimerkkejäkin löytyy. Huippu-urheilu ja opiskelu on mahdollista yhdistää, jos joustavuutta löytyy.

Punkt i protokollet PR 22/2016 rd

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslag 1 och 2 i proposition RP 152/2015 rd enligt betänkandet. Första behandlingen av lagförslagen avslutades.